

LONDON, 30. JULIJA 1973.

LETO XXVI. ŠTEV. 409.

DAJ - DAM

Vprašali so nas, zakaj imamo dvojno mero pri ocenjevanju odnosov med nekomunističnimi političnimi skupinami na Primorskem in Koroškem na eni ter komunistično vlado v Ljubljani na drugi strani. Očividno je šlo za naše nedavno komentiranje, ko nismo kritizirali stikov demokratičnih koroških Slovencev z ljubljansko vlado, obsodili pa smo finančno pomoč, ki jo je od ljubljanskega režima - četudi posredno - prejela goriška Zveza slovenske katoliške prosvete. Da pri Korošcih ne gre samo za politično in moralno podporo ljubljanskega režima ampak tudi za finančno, najbrž ni nobenega dvoma.

Kadar imate opravka s komunisti, gre vedno v bistvu za politična vprašanja, ki jih je torej treba reševati in meriti s političnimi potezami in merami, čeprav to komunistom včasih ne ugaja in bi radi zadevo spravilo na neko 'ideološko' področje. Iz izkušnje in kot nam veleva zdrava politična pamet pa vemo, da šablonsko ideološko stališče napram komunistom ne pelje nikamor drugam kot samo v neko vrsto križarskega vojevanja, navadno brez vsakih praktičnih rezultatov. Komur to še vedno ni jasno, naj si ogleda emigrantsko politiko gotovih skupin, pa bo takoj videl, na kaj mislimo.

V našem primeru gre za slovenske narodne manjšine, ki se dan za dnem bore za svoj goli obstanek in za osnovne pravice. To so torej politična vprašanja. Zato tudi na manjšinskem področju nismo nikdar odobraval politične taktike ali strategije, kadar je ta izhajala iz ideološke nepremakljivosti. To ne bi bila politika. S tem pa nikakor ne mislimo, da demokratična stran ne bi smela imeti svojega politično-idejnega in načelnega programa ali pa da bi ga morala prilagajati stalno spreminjajočim se prilikam in ga tako kompromitirati. Kar imamo v mislih je, da mora biti ta program obenem tako praktičen in življenjski, da manjšini ne veže rok v političnih vprašanjih in je ne postavlja v slepo ulico, iz katere ni izhoda. V takem primeru se bo vsaka politika nehala s fiaskom.

Razlika med Korošci in Primorci v njihovem obče- vanju z Ljubljano je dovolj velika, da zahteva kritično oceno. Ko se je Narodni svet koroških Slovencev odločil za stike z Ljubljano in prosil Ljubljano za pomoč, pri tem ni bil pripravljen zatajiti ali celo razbiti svojo samobitnost in celovitost za ceno stikov in pomoči. Nasprotno; stremel je, da pride do nekega političnega so- zitja med njim in titofilsko Zvezo slovenskih organizacij.

Dosegli so modus vivendi med obema organizacijama, ki v bistvenih vprašanjih nastopata enotno na Dunaju in v Celovcu, in praktično politično in tvarno pomoč Ljublja- ne odn. Beograda. Rekli bi celo, da v Ljubljani več velja Joško Tischler kot pa Franci Zwitter. Ker pa seveda v po- litiki ni koncesij brez protiuslug, pa čeprav stojimo trdno na stališču, da tega v tem primeru, ko gre za reševanje slovenskega življa, sploh ne bi smelo biti - in zgodovina bo nekega dne za to obsodila slovenske komuniste! - je nekdo moral plačati ceno za ta aranžman z Ljubljano. Če so naše informacije točne, gre tu za slovenski demo- kratični tisk in ustanove na Koroškem, ki so morale zni- žati ton svojega pisanja, kar zadeva Jugoslavijo odn. pra- vilneje, jugoslovanski režim. Čeprav je to obžalovanja vredno, se nam vendar ta cena ne zdi previsoka.

Položaj na Primorskem pa je drugačen. Ceno za stike z Ljubljano je morala plačati krovna organizacija, ki se je najprej oslabila in končno razbila, doseženo ni bilo nikakršno politično sodelovanje s titofili in zunanje- politična pomoč Jugoslavije pri italijanski vladi je mini- malna. Vse to se odraža tudi na voliščih, ko število slo- venskih glasov pada.

Vendar pa je na drugi strani treba pošteno priznati, da je položaj slovenske manjšine pod Italijo v mnogočem ugodnejši od onega pod Avstrijo. Toda to je, po našem mnenju, treba pripisati prej politični podjetnosti primor- skih Slovencev samih in ugodnejšemu notranjepolitičnemu položaju v Italiji, ko so se primorski Slovenci znašli v novih političnih prilikah, ki so nudile gotove pridobitve- ne možnosti. S temi prilikami pa Jugoslavija ni imela nobenega opravka.

NJEMU V SLAVO, SEBI V SRAMOTO

Pred desetimi leti, na praznik zavetnikov ljubljans- ke nadškofije sv. bratov Cirila in Metoda, 7. julija, je umrl prvi ljubljanski nadškof Anton Vovk. Izredne prilike so ga nepričakovano postavile na vodstvo ljubljanske ško- fije, ki jo je za njegovega časa Janez XXIII povišal v nad- škofijo. Čeprav so bila začetna leta njegovega škofovanja izredno težavna spričo norih političnih prilik in oblastni- kov, je škof Vovk s pametnim ravnanjem počasi in neutru- doma polagal nove temelje verskega delovanja in bodočih odnosov s svetno oblastjo. Kot bo nadškof Vovk ostal poznan v zgodovini Slovencev kot prvi nadškof ljubljanski, taista zgodovina ne bo pozabila dodati, da je to bil prvi slovenski škof, ki so ga slovenski komunisti pilili z bencinom in zažgali.

Uredništvo

ZAROTE?

Satan je baje najprej skušal in prevaral ženo, toda ne zato, ker naj bi bila šibkejša, ampak zato, ker je v njej videl nosilko življenja, katerega je sovražil.

Tako je tudi v Ljubljani Sekretariat za družbeno aktivnost žensk (kakšen organ je to in kakšna je njegova zakonita podlaga?) podprl stališče Ginekološke sekcije Slovenskega zdravniškega društva (SZD), ki več kot zavrača obtožbe predsednika častnega razsodišča SZD, dr. Jurija Zalokarja. Ta da je bil sprožil diskusijo zoper slovenske ginekologe, kjer se je bil izrekel tako zoper zvezno kot zoper republiško resolucijo o načrtovanju družine ter zoper druge javne listine.

Končno se je sestal tudi republiški koordinacijski odbor za načrtovanje družine, obravnaval stališče dr. Zalokarja in pozval vodstvo SZD, naj se natanko opredeli, ker je dr. Zalokar že večkrat prišel na dan s podobnimi stališči; ali je imenovan nastopil edino v lastnem imenu ali tudi kot predsednik častnega razsodišča SZD. Odgovornost vodstva SZD naj bi bila sporna, ako drži prvo. Ako pa drži drugo (so "poudarili"), je prav, da vodstvo SZD za to tudi primerno odgovarja.

IJUBLJANSKI DNEVNIK, ki je o zadevi poročal, seveda javnosti ni navajal, kakšna inkriminirana stališča bi utegnil imeti dr. Zalokar, ki je doma in po svetu vsej slovenski javnosti poznan po svoji skrbi za usodo slovenstva. In tudi ker ljubljanski časnik na koncu poročila poziva na odgovornost vodstva SZD do omenjenih stališč, se človek nehote spomni na vsakdanjo prakso ovaduštva iz Rankovičeve dobe.

Ker časnikarsko poročilo Zalokarjevih stališč nikakor ne obelodani, in ker je Zalokar poznan ravno po čutu odgovornosti do slovenskega vprašanja, je verjeti, da "načrtovanje" družine ne pomeni nič drugega, kot brezobzirno splavljanje. S tem v zvezi je nekoliko nenavadno obnašanje tega vprašljivega Sekretariata za družbeno aktivnost žensk. Bilo bi zanimivo pregledati preteklost in sedanost njegovih članic, kajti nemogoče je, da bi se zavedne žene in matere mogle brezobzirno odločati za tako grobo poseganje v pravico življenja.

"Načrtovanje" družine po zvezni in republiški "resoluciji" pa je že znana stvar. Odkrito reči "splav" ima danes že negativen prizvok, zato se naj govori o "načrtovanju". (Kdo pa je bil načrtovan, tisti, ki se je rodil, ali tisti, ki je bil zamorjen, se ne ve?) Ko so pred kakim letom v zvezni skupščini sprejemali zakon o sprostitvi splavov oziroma njih uzakonjenju, so slovenski škofje naslovili pismo na poslance, naj se vsaj vernim zdravnikom da možnost, da po službeni dolžnosti ne bi bili dolžni opravljati splava, je bilo stališče zavrženo. Iz tega se je nato grobo ponorčevalo beograjsko časopisje. Ljubljansko in zagrebško je stvari zamočlalo, da ne bi napravilo slabega vtisa na slovensko in hrvaško javnost.

Spodkopavanje gospodarskih temeljev slovenskega naroda,

izropavanje sadov njegovega dela, lokaliziranje slovenskega imena pred svetovno in mednarodno javnostjo itd. ima neki cilj: obogatitev beograjske uradniške in vojaške plasti ter pojugoslovanjenje oz. posrbljenje. Zatiranje slovenske biološke rasti pa nima nikakega, ne smiselnega ne nesmiselnega cilja. Vse izgleda, da je za razumevanje tega strahotnega početja treba biti edinole veren.

Ob takih posegih v dušo in telo slovenskega naroda ni verjeti, da se bo mit jugoslovanstva v slovenski javnosti še kje obdržal. Ne bo ga obranil niti umetno vzdževani in nadaljevani strah pred nemštvom ali italijanstvom. Ravno narobe, oba navedena tuja svetova se zdita danes slovenskim ljudem bolj kot kdajkoli prej privlačna, to je najhujša tragika in sad jugoslovanstva.

Toda slovenski narod je silnejši kot pa so bili in so njegovi zarotniki. Premagal bo s svojo življensko silo tudi ideološke in medicinske posege. Lahko pa se zgodi, da bo spremenil svojo življensko, kulturno ali tudi jezikovno sestavo.

D.S.

DOGMA V GOSPODARSTVU

Dve novi gospodarski aferi, o katerih je KLIC TRI-GLAVA poročal zadnjič in poroča danes pod 'Mesecem', spet kažeta, do česa nujno pride, ako vlada ni voljna dopustiti svobodne in odkrite razprave o tako pomembnih objektih, kot je bila leta 1969 'slovenska cesta' in je zdaj skopska železarna. Naj se že politologi (nov poklic v Jugoslaviji?) prepirajo, kolikor hočejo, o tem, kakšne so prednosti delavskega samoupravljanja in kakšne so slabosti politične demokracije, ki jo poznamo na zahodu, pridemo vedno ob vsaki taki aferi do osnovnega in ključnega vprašanja: ali so odgovorni posamezniki ali je odgovoren sistem, da se take reči ponavljajo? Če so odgovorni vedno le posamezniki, ki morajo končno zaradi prehudega smrada le odleteti s svojih položajev, zakaj vsevedni komunisti potem ne iznajdejo boljšega načina postavljanja in odgovornosti takih posameznikov? Toda to že zahteva odgovor na novo vprašanje: odgovornosti - komu? Ta istim komunistom, ki omogočajo in zagovarjajo obstoj tega sistema? To je začarani krog...

Trdno sem prepričan, da gre prav zaradi enostranskega, neodgovornega in dogmatskega stališča pri postavljanju posameznikov na odgovorna mesta, za zelo slab sistem, ki znova in znova omogoča - na vseh ravneh, od občin navzgor - da prihaja do tako gromozanskih gospodarskih škandalov.

(ps)

ZARADI VERE - NA CESTO

Kako prebrisano v Jugoslaviji posiljujejo lastno ustavo, na katero se vedno sklicujejo, kaže poslednji primer iz Subotice in Sombora, kjer so izglasovali 'kodekse prosvetnih delavcev' in pričeli iz prosvete odstranjevati verne učitelje. Stvar je prišla tako daleč, da je Zveza komunistov (in ne kakšna oblast) izdala odlok, ki odpušča prof. Bajičevu, ker se udeležuje verskih obredov. O celi aferi bom poročal prihodnjič, ko bo prostor na razpolago.

(ds)

Helsinki in Evropa

Te dni je evropska konferenca za varnost in sodelovanje v Helsinkih prešla v novo fazo z izjavami zunanjih ministrov sodelujočih evropskih držav ter Združenih držav in Kanade. Tako se uresničuje stara želja Sovjetske zveze in drugih komunističnih vlad, da bi si na mamutski konferenci dobile priznanje sedanjega stanja v Evropi in morda tudi uspele uspravati javno mnenje v zahodnih državah, češ da komunistične države niso več nevarne in je zato tudi nepotrebno izdajati velike svote za oborožitev in obrambo. Kljub dokaj previdnemu pisanju zahodnoevropskega tiska in celo skeptičnim izjavam zunanjih ministrov, vstevši danskega, francoskega in zahodno-nemškega, vse kaže, da se cilji sovjetskih voditeljev uresničujejo.

Pravzaprav jim za vse to ni bila potrebna konferenca, saj se javno mnenje v zahodnih državah bolj in bolj obrača samo vase in se ukvarja le z notranjimi skrbmi, resničnimi in umišljenimi. Da bi mogel groziti vojaška nevarnost iz Vzhodne Evrope, je že davno pozabljeno kljub Češkoslovaški, in morda celo kdo poreče, da je neuspeh komunističnih režimov tako očiten, da si je komaj vredno zaradi njih beliti glavo. Zabavno je pri tem, da prav mnogi, ki se hočejo znebiti skrbi zaradi nevarnosti z Vzhoda, želijo tako olajšanje, da bi se mogli posvetiti, uvajanju na Zahodu vseh onih "izboljšav", ki so vzhodne države napravile tako ne-nevarne, ker ne funkcionirajo.

Torej Sovjeti si želijo priznanje statusa quo in uspavanje, povrhu še morda zavarovanje hrbta proti Kitajski in pa zahodno tehnološko in organizacijsko pomoč. Evropska ureditev naj bi potemtakem pomagala Sovjetski zvezi v sporu z njenimi socialističnimi sosedi, ki so vedno bolj neprijetni, dasi so medtem postali precej manj napadalni do Združenih držav. Ironija je seveda pravitako, da morajo socialistične države iskati tehnološko pomoč na Zahodu, ko so vendar stalno poudarjale, da "socializem" prinaša ogromne prednosti prav na tem področju.

ZAHODNI PRISTANEK

Zahodne države so se dolga leta branile sodelovanja pri konferenci kakršna je konferenca v Helsinkih, ker so se bale da bodo Sovjeti uspeli prav v tistem, kar so res dosegli, namreč da bo konferenca uspravala javno mnenje in bo dala sovjetskim režimom pečat popolne legitimnosti. Končno je odpor razpadel, kot se je že tolikokrat zgodilo, ker demokratske dežele nimajo vztrajnosti, da bi branile svoja načela, oziroma jih začne obramba svobodnjaških načel dolgočasiti in jo nazadnje proglasijo na nerealistično.

Nemce so komunisti desetletja obkladali z najlepšimi pridevniki in komunistični režim v Vzhodni Nemčiji je preprečeval najelementarnejše stike med sorodniki pod njegovo vlado in v Zahodni Nemčiji. Ekpa Brant-Scheel se je nazadnje odločila, da mora storiti kaj radikalnega, da bi olajšala položaj. Po vsem sodeč so zahodni Nemci

dali vzhodnim Nemcem in njihovim sovjetskim pokroviteljem precejšnje koncesije, dasi še ni jasno, ali so dobili veliko v zameno. Med koncesijami je vsekakor bil tudi pristonek na konferenco v Helsinkih.

Ameriška vlada, ki ji je domača opozicija razvrstila osnovo za kakršno koli zunanjo politiko, je začela igrati na karto svetovnega ravnovesja s tem, da je začela obenem izboljšavati svoje odnose tako s Sovjetsko zvezo kot s Kitajsko. Nazadnje se je Nixon še zapletel v Watergate afero, ki je sama po sebi dovolj žalostna in neumna stvar, a postaja še bolj žalostna in neumna s tem, da jo Nixonovi nasprotniki uporabljajo proti njemu, ne glede na to kako celomesečni škandal škodi ameriškim pozicijam. Skoro nemogoče si je misliti, da Nixon v tem položaju do Sovjetov ni nekoliko popustljivejši, kot bi bil sicer.

Tako imajo torej zahodne države vsaka svoje razloge, zakaj se prav sedaj pripravljene sodelovati v evropskem teatru pod sovjetsko režijo. Svojo popustljivost skušajo opravičiti s tem, da sebi samim in drugim obljublajo, da ne bodo popustile v zahtevi, da mora sovjetska zveza s svojimi sateliti, dati nasprotne koncesije v obliki svobodnjaškega gibanja ljudi in idej od države do države. Toda prav v tem pogledu je Gromyko v otvoritvenem govoru preklical še tiste koncesije, ki jih je navidezno že dal sovjetski zastopnik Zorin v predhodnih razgovorih. Gromyko je prišel s starimi frazami o tem, kako ni mogoče dovoliti širjenja kakršnih koli idej, ker so nekatere ideje nevarne in celo pokvarjene, in da tudi ljudi ni mogoče pustiti potovati naokoli brez stroge kontrole. S tem se vračajo nazaj na začetek.

Kljub vsem neuspehom si komunisti še vedno domišljajo, da so v posesti resnice ali "znanosti", ki vodi v svetlo bodočnost. Teško je reči, ali po vseh slabih izkušnjah s svojo "znanostjo" vanjo v resnici še vedno lahko verjamejo. Vsekakor se še vedno delajo, kot bi verjeli, kar jim tudi daje osnovo, s katero morejo zanikati vse človeške pravice in kar še zraven spada, češ da bo človeštvo v njihovem sistemu doživelo tako blaginjo, da se ne morejo ozirati ne sedanje težave posameznikov. Če kaj, so se vse take trditve v zadnjih dvajsetih letih izkazale za popolno neumnost in je potrebna precejšnja mera vljudnosti, da jih še kdo posluša, ne da bi se na glas smejal. Toda seveda, dokler komunisti vztrajajo pri svojem, je vsak resen sporazum nemogoč. Prav nič ne pomaga niti, če bi zahodni predstavniki vljudno šli preko vsega tega, ker bi to le vodilo do nadaljnjih nesporazumov.

VZHODNE TEŽAVE

Sovjetsko vodstvo se ne samo še ni odpovedalo komunističnim frazam, ampak se očitno pripravlja, da bo zunanjepolitično približevanje Zahodu povežalo s hušjim preganjanjem sovjetske intelektualne opozicije. Za to je cela vrsta znakov, tako na Sovjetskem kakor tudi v satelitskih državah. Kolikor zahodne države proti

temu sploh ne reagirajo, ubijajo Sovjeti dve muhi na en mah - zatirajo svojo notranjo opozicijo in še ustvarjajo videz, da je Zahod s tem soglasen.

Povrhu komunistične fraze vodijo v začaran krog. Vodilni ruski fizik je pravkar v izjavi švedskemu dopisniku dejal, da sovjetska družba in sovjetska znanost in tehnologija zaostajajo, ker zaprta sovjetska družba preprečuje kroženje informacij, izmenjavo misli in s tem vsak resen napredek. Tako torej Sovjeti potrebujejo tehniško in organizacijsko pomoč, za katero se potegujejo na konferenci v Helsinkih, za to, ker imajo doma položaj, v katerem ustvarjalnost usahne. Vprašanje je celo, ali jim tehniška in organizacijska pomoč sploh lahko pomaga, če ne spremenijo položaja doma, za kar bi se morali opovedati komunističnim frazam.

Kolikor bi se to zgodilo, bi se razvojljale mnoge težave, dasi bi seveda zašel v nevarnost sam komunistični režim. Kolikor se to ne bo zgodilo, konferenca v Helsinkih najbrž ne bo nikomur hasnila. Celó če bodo zahodnjaki popustljivi, kar se utegne zgoditi, komunisti od koncesij ne bodo imeli nobene posebne koristi, ker to preprečuje komunizem sam.

In kaj dela v vsem tem Titova Jugoslavija? Po eni strani podpira sovjetske komunistične fraze, po drugi skuša doseči, da bi bila vsem socialističnim državam zagarantirana samostojna pot v socializem, kar naj bi seveda zajamčile zahodne države, ker je edina država, ki samostojno pot v socializem ograža, Sovjetska zveza. Skratka, kot zmerom, kadar kdo verjame v docela ne-realne stvari, Titova diplomacija eno govori, drugo pa dela, in s tem zase in za Jugoslavijo ustvarja nepotrebne probleme.

PROTEST DUNAJSKIH SLOVENSКИH ŠTUDENTOV PROTI SODELOVANJU

Potem, ko sta obe koroški slovenski politični organizaciji odklonili sodelovanje v vladni komisiji, ker so bili v njo povabljeni tudi predstavniki Vindišarjev, je ta komisija seveda nujno prišla v slepo ulico. Zato je kancler Kreisky moral povabiti slovenske predstavnike na Dunaj. 28. junija je prišlo do nekakega formiranja tkzv. kontaktnega komiteja, v katerem so poleg vladnih predstavnikov tudi predstavniki koroških političnih strank in seveda koroških Slovencev. Ta odbor naj bi se nastal na Dunaju 11. septembra in naj bi postopoma izdelal zakonski predlog za izvedbo člena 7. avstrijske državne pogodbe.

Zaradi zelo nizkega zaupanja, ki ga imajo koroški Slovenci v avstrijsko oblast, so se predstavniki koroških Slovencev s težavo odločili za tako sodelovanje. Izjavili so, da bodo takoj zapustili odbor, če bodo ugotovili, da gre za kakšno zavlačevalno ali izigravačo protislovensko politiko od strani nemških članov. S sodelovanjem Slovencev v tem kontaktnem komiteju se pa slovenski študentje na Dunaju ne strinjajo, pa so izdali naslednjo izjavo:

"Napovedani 'kontaktni razgovori' po vsebini nikakor ne ustrezajo 'stalni komisiji', ki sta jo predlagali slovenski organizaciji lani aprila in ki naj bi ob udeležbi vladnih organov in zatopnikov slovenskih organizacij uresničila neizpolnjene pravice koroških Slovencev. Kontaktni razgovori so slejkoprej neobvezno srečanje brez pristojnosti in brez akcijskega področja.

Od zadnjega neobveznega pogovora zastopnikov ZSO in NSKS z avstrijsko vlado je preteklo 14 mesecev. V tem

času ni bilo samo nobenih priprav s strani avstrijske vlade, da bi ustanovila tako stalno komisijo skupaj z zastopniki slovenskih organizacij, ampak se je zgodilo prav nasprotno: zvezni kancler Kreisky je ustanovil na pobudo nemških nacionalistov tako imenovano 'Studienkommission', ki je v vsakem oziru pokazala, da ne služi uresničevanju narodnih pravic, temveč pripravlja uničevanje le-teh. Zastopniki Slovencev so upravičeno odklonili sodelovanje v takšni komisiji.

SP-vlada je s tem korakom pokazala, da nikakor ni pripravljena za demokratično rešitev nacionalnega vprašanja, ampak da vodi v bistvu isto politiko kot odkrito šovinistične sile. To, kar po drugi vojni odkrito šovinističnima strankama ÖVP in FPÖ ni uspelo, bo po vsej verjetnosti izvedla SP-vlada: namreč diskriminirajoče ugotavljanje manšine!

Pred kratkim se je šele porodila v komisiji misel, da bo treba izvesti 'kvalificirano ljudsko šterje', kar je lepši izraz za ugotavljanje manšine in kar ne pomeni nič drugega kot to, da se bo ugodilo stari želji reakcionarnih in šovinističnih sil v Avstriji.

SP-vlada s tem novim pojmom ne more zakriti svojega nedemokratičnega značaja, kajti rezultati naj bi bili isti, kot bi jih dosegli vsi dosedanji koncepti ugotavljanja manšine: po dolgotrajnem hujšanju in po lanskoletnih šovinističnih gonjah proti pravicam koroških Slovencev hočejo prešteti, koliko jih je sploh še zdržalo šovinistični pritisk in se jih priznava še k slovenski narodnosti. Rezultat naj bi bil kar se da malo število Slovencev in kar se da ozek obseg dvojezičnega področja' da bi se Slovenci v bodoče na ša manjšem področju mogli posluževati svojih pravic.

V tej situaciji, ko pripravlja vlada v sodelovanju s protislovenskimi silami odločilen napad na pravice koroških Slovencev, ko hoče spraviti v dvom celo njihovo existenco, pomeni vabilo kanclerja Kreiskega na 'kontaktno razgovore' čisto navadno zasmehovanje Slovencev. Kreisky očitno računa s pokornostjo organizacij ZSO in NSKS. Ugoditi njegovemu vabilu bi pomenilo omogočiti mu, da pred vso javnostjo zakrije bistvo svoje politike, ki obstaja v tem, da pristaja na šovinistične koncepte in s tem dejansko ruši nacionalne pravice. 'Kontaktne razgovore' tudi ne morejo pomeniti 'prvega koraka' k ustanovitvi 'stalne komisije', kot jo želita slovenski organizaciji, kajti komisija, ki resnično hoče odločiti o usodi koroških Slovencev, že obstaja in se imenuje 'Studienkommission.' Zato se Klub slovenskih študentov že vnaprej obrača proti morebitnim poskusom slovenskih organizacij, da bi po kontaktnih razgovorih zopet poročali o 'prvih korakih' in o 'načelni pripravljenosti vlade', da zadosti predpisom 7. člena državne pogodbe.

Klub slovenskih študentov ni načelno proti pogovoru z vlado. Vendar je vsa dosedanja praksa avstrijskih vlad dokazala, da niso bile za dosledno izpolnitev sedmega člena državne pogodbe. Nesprotno, prav v zadnjem času je postalo posebno očitno, da vlada v sodelovanju s protislovenskimi silami ruši temelje obstoja slovenskega ljudstva na Koroškem, zato bodo napovedani kontaktni razgovori služili samo splepenju slovenskega ljudstva in vse demokratične javnosti, ki naj še naprej veruje v demokratičnost vlade, ki v resnici ruši demokratične pravice.

Klub slovenskih študentov poziva odbornike organizacij ZSO in NSKS, da se izrečejo proti udeležbi pri 'kontaktnih razgovorih'. Še prav posebno zato, ker bi predpogoji za pravična pogajanja koroških Slovencev z vlado morala biti razpustitev t. j. 'Minderheitenkommission' (komisija za manjšino) in zanesljiva odpoved vsakršnemu ugotavljanju manjšine. "

(zps)

SLOVENCИ NA ANGLEŠKEM III. zvezek

Ob 25 letnici njihovega prihoda na britanske otoke
Izdal slovenski župni urad, 62 Offley Road, London SW9
Cena lično opremljeni knjižici 1 dolar

TRETJA JUGOSLAVIJA

VI.

Zaključek

ENAKOPRAVNOST DRŽAVLJANOV

V šestem delu razprave ob Ivanovičevem načrtu "Demokratske Jugoslavije" so si udeleženci "okrogle mize" izmenjali mišljenje o sledeči definiciji: "Vsi državljani skupnosti naj imajo polno nacionalno, državljansko, politično in versko svobodo in naj uživajo enakopravnost na vsem ozemlju skupnosti ne glede na spol in svojo nacionalno, versko, domicilsko in politično pripadnost. Vsak državljan skupnosti ima pravico do svobodnega kretanja, bivanja, zaposlitve in politične aktivnosti na celem področju skupnosti. V poslih skupnosti naj bi se uvedlo načelo enakopravne delitve med pripadniki posameznih narodnosti."

BOŽIDAR VLAJIČ, ki se sicer strinja s to točko, pripominja k zadnjemu stavku, da je formulacija v samem Ivanovičevem načrtu dejansko primernejša: "Ustava skupnosti naj predvidi jamstva in postopek po katerem bodo narodi Jugoslavije, narodne skupine in narodne manjšine zastopane v službah in ustanovah skupnosti sorazmerno s številom državljanov Jugoslavije."

K tej točki so še potrdili gg. Jukič, Pavlovič, Popović, Pečić, Ivanović, Tošić, Rajić in Petrovič. Vane Ivanović tudi dodaja, da kljub drugačnim težnjam, zanj ni mogoč noben kompromis v principu. Slovenski sogovorniki v debati pa so izrazili sledeče mišljenje:

FRANJO SEKOLEC pripominja, da se bo v praksi v nekaterih ozirih pojavila razlika med položajem državljanov živečih na zemljepisnem področju, na katerem avtohtono prebivajo njihovi sonarodnjaki, in položajem državljanov, ki so se v novejšem času zaradi zaposlitve preselili na ozemlje drugega naroda, kar je danes običajen in razširjen pojav v Jugoslaviji.

LJUBO SIRC pravi, da je ta točka zelo delikatna. Čeprav je možno govoriti tudi o drugih jugoslovanskih narodnostih, se Sirc omejuje tu samo na Slovence in ugotavlja, da so Slovenci šli v Jugoslavijo, da bi se ohranili kot Slovenci. V začetnem romantičnem razpoloženju ni bilo o tem nobene sumnje, medtem ko bi sprejetje načel gornje točke v celoti lahko spravilo ta namen v nevarnost. Sirc omenja, da je v zadnjih letih prišlo v Slovenijo na delo okrog 100.000 ljudi iz drugih delov Jugoslavije, zaradi česar je nastal precejšen nemir v Sloveniji. Ker se Srbi in Hrvati težko priučijo slovensčine, je nastal vtis, da bi nadaljnje povečanje tega števila lahko spravilo v nevarnost slovenski karakter dežele. Ta nevarnost bi bila posebno velika, ako bi vsi ti priseljenci brez nadaljnega dobili pravico, da delujejo v notranjem slovenskem

življenju.

Sirc pravi, da takšno slovensko stališče sicer zadene ostale Jugoslovane "v živec," toda zdi se mu, da bi ti Jugoslovani z nekaj več fantazije lahko razumeli vzrok takega stališča. Podoben je slučaj v Švici, pa je zato tam predvideno, da samo oni švicarski državljani, ki imajo domocil v nekem kantonu, lahko sodelujejo v notranjem političnem življenju tega kantona. Izogniti se je treba občutku, da Slovenci niso več "gospodarji na svoji zemlji."

DUŠAN PLENIČAR meni, da spričo načela, da vsa oblast izhaja iz naroda, obstoja tudi razlika med narodnim in zveznim državljanstvom. So gotove predprave, ki jih na slovenskem ozemlju morejo imeti samo slovenski državljani odnosno državljani republike Slovenije, ki so lahko tudi ne-Slovenci. Sem Pleničar vključuje pravico do lastništva zemlje. Vsakdo bo imel dvojno državljanstvo - republiško in zvezno, a ker je drugo nastalo pozneje od prvega, in je odvisno od prvega, ne more in ne sme prvega prejudicirati.

ALOJZIJ ZUPAN enako meni, da medtem ko lahko vsi državljani uživajo osnovne človeške svoboščine po celem ozemlju Jugoslavije, se lahko politično udeležujejo, -tj. v političnih organizacijah in institucijah države-članice samo, ako imajo v tej državi-članici stalni domicil in se nanje nanašajo republiški zakoni. Skupnost ima pravico samo do okvirnega zakonodajstva, medtem ko države-članice formulirajo svoje zakone v skladu z okvirnimi zakoni. Državnopravni karakter države-članice je ravno v tem, da sme za svoje državljane, tj. za svoje stalne prebivalce, predpisovati pogoje domicila.

Zupan se tudi zavzema za paritetno enakopravnost in se za enakopravnost v skladu s številčno močjo nekega naroda. Po njegovem mišljenju, je treba v organih skupnosti upoštevati načelo paritete, ker je en narod enakovreden drugemu narodu ne glede na njegovo številčnost.

PREHODNO STANJE

Sodelavci v debati so imeli pred seboj tudi nekaj Ivanovičevih tez o prehodu iz enostrankarskega režima v pluralistično demokracijo. Pri tem so se predvsem zavzeli za evlucijski način spremembe režima v Jugoslaviji. Ivanović je poudaril, da je z ozirom na naše ljudske slabosti bolj malo verjetno, da bi nek idealni red dosegli z nasiljem. Poleg tega moramo imeti v vidu nevarnosti, ki bi se pojavile v primeru kaosa.

NEGOVAN RAJIČ pravi, da obstojajo tri "duhovne družine", ki nasprotujejo evluciji stanja doma: 1) nekateri stari

partizani, ki se z nostalgijo spominjajo stalinističnega obdobja, ko komunisti niso imeli nobenih dvomov o svojem početju; 2) skupina oportunistov na vladi, ki brani tezo "jugoslovanske poti v socializem" (in 3) ekstremne nacionalistične sile, ki polagajo vse svoje upe v maščevanje nad komunistično partijo. Najpomembnejše sile za nadaljno politično evolucijo v domovini pa so one, ki v samem državnem in gospodarskem aparatu zavzemajo odgovorne položaje manj zaradi svoje zvestobe partiji kot zaradi svoje tehnične strokovnosti v najširšem smislu. Te sile vsakodnevno občutijo nemoč ideologije, ki je nastala v 19. stoletju in ki se upira realnosti 20. stoletja. Z vsakim dnevom jim postaja jasnejše, da so politične svobosčine ne le neogiben faktor korekcije v življenju družbe ampak tudi "preračunani rizik" avtentičnega socializma.

LJUBO SIRC dodaja, da dogodki v Jugoslaviji kažejo, da Tito in njegovo vodstvo ne namerava dovoliti razvoja v smeri pluralistične demokracije. Toda ta razvoj, meni Sirc, ne zavisi samo od njihovih želj ampak tudi od objektivnega položaja in strujanja v partiji in zunaj nje. Mnogi partijci, posebno mlajši, vse bolj mislijo s svojo glavo na podlagi lastnih izkušenj.

DUŠAN PLENIČAR meni, da se bo tota litarno prežeta partijska klika do zadnjega upirala pluralizmu, ker si je na jasnem, da bo s tem izgubila monopol do oblasti in vse privilegije. Proces se je sicer že začel, toda utegne trajati še desetletja predno bo dozorel. Pri tem je treba vzeti v poštev razvoj v ostali Evropi in svetu. Vladajoča klika se bo upirala do zadnjega in se bo morda celo zatekla k terorju, toda bo postajala iz dneva v dan politično in stvarno šibkejša in osamljena. To jo bo končno zrušilo. Vsaka sila v zgodovini človeštva je šla - z različnimi nijansami - to pot in ni razloga, da bi bilo pri nas dosti drugače, pravi Pleničar in dodaja: Od zunaj ni mogoče vplivati materialno na ta razvoj, ker prvič emigracija fizično umira, drugič se pa depolitizira odn. prilagaja novim okoljem in vanje vrašča. Zato sploh ne prihaja v poštev kot kakšna politična alternativa. Edino možen je idejni, politični vpliv, in tudi ta je samo dolgoročne narave.

ALOJZI ZUPAN pravi, da evolucija v deželah vzhodne Evrope ni možna tam, kjer Sovjeti lahko nekaznovano posežejo vmes in spremembe preprečijo. Pri tem pa ne gre samo za stališče Kremlja, ampak tudi za stališče Zahoda. Sovjeti so doslej intervenirali povsod, kjer se jim Zahod ni direktno postavil po robu. V primeru Jugoslavije, meni Zupan, bi morali iz strateških in prestižnih razlogov v primeru poskusa spremembe sedanjega status quo poseči vmes oboji. To pa ne bi bilo v korist jugoslovanskih narodov. Ko govori o ustavnih spremembah v Jugoslaviji, Zupan meni, da sama uvedba reform še ne pomeni dejansko spremembe v načinu življenja in mišljenja ljudi. To je stvar procesa, ki se ga tudi s puško ne da posiliti. Tudi uporaba nasilja, da spremeni ali odpravi sedanji sistem v Jugoslaviji, ne bi tega procesa pospešila. Pač pa vidi Zupan v razvoju nove skupnosti

na podlagi suverenosti republik edino možno pot za mirno sožitje jugoslovanskih narodov.

NENAD PETROVIĆ poudarja, da so komunistične metode nasilja v bistvu nasprotne demokraciji in da moramo mi nedvomno in energično poudariti, da pot terorizma in nasilja, ki jo zagovarjajo nekateri ekstremisti v emigraciji, ne more nikdar biti naša pot in način politične borbe za osvoboditev naših narodov od monopola enopartijskega režima.

NALOGA PREHODNEGA STANJA

V debati se je tudi postavilo vprašanje trenutka, v katerem bi lahko prišlo do prehodnega stanja. Pri tem so nekateri poudarili, da je važno, da ne pride do nekega vacuuma. Prehodno stanje mora temeljiti na obstoječem pravnem, socialnem in gospodarskem redu, toda brez monopola komunistične partije.

VANE IVANOVIĆ opozarja na obzír, ki je potreben, da ne bi prišlo do sovjetske intervencije in poudarja nujnost politike neopredeljenosti, dokler obstajajo veliki bloki v Evropi. Pač pa je jasno, da se prehodno stanje začne z otvoritvijo postopka za prekinitev totalitarne vlade v smeri pluralistične demokracije.

ALOJZI ZUPAN komentira Ivanovičovo tezo, da bi se prehodno stanje začelo, ko bi nosilci obstoječe oblasti v Jugoslaviji, v zakonodaji in sprovajanju, dejansko in nepreklicno uvedli postopek za ukinitve totalitarne vladavine in za prehod v pluralistično demokracijo. Pri tem Zupan postavlja vprašanje, zakaj naj bi obstoječe oblasti sploh ta postopek začele, ako jih v to nihče ne sili? Morda avtor te teze meni, da bodo oblasti preje ali sleje prišle pod dilemo: ali uvesti postopek za prehod v pluralistično demokracijo ali skušati zadržati sedanji proces s prisilo. Zupan dodaja, da bo to v mnogočem odvisno od notranjega in zunanega položaja. Kar se notranjega tiče, bo odvisno od ekipe, ki bo takrat na oblasti, splošnega političnega in gospodarskega položaja, in od podpore, ki jo bo ta ekipa uživala med ljudmi. Kar se zunanega položaja tiče, bo odvisno od obnašanja zunanjih sil napram tej ekipi. Predvsem pa bo odvisno od tega, pravi Zupan, ali bo ekipa, ki bi odprla pot v pluralistično demokracijo, s tem tudi položila svojo glavo "na tnalo". Oni, ki bi to zahtevali, bi napravili ne le slabo uslugo svojemu narodu, ampak bi tudi s tem napeljali vodo na mlin zunanjih in notranjih sovražnikov tega razvoja.

KOSTA ST, PAVLOVIĆ meni, da bi morale prehodno stanje trajati vse dotlej, dokler ne bi iz narodovih kosti izginil strah, ki so ga vcepili komunisti. Dokler traja strah, ne bo mogoče sprovesti svobodnih volitev, a naloga prehodnega stanja bi bila nedvomno priprava za svobodne volitve in sprejem volilnega zakona. Po Ivanovičevi tezi bi prehodno stanje trajalo dokler ne stopi v veljavo nova ustava skupnosti, odnosno dokler se ne

izvede izstop iz skupnosti onega suverenega naroda (suverenih narodov), katerega poslanci bi v ustavodajni skupščini zahtevali samostojno suvereno nacionalno državo.

DESIMIR TOŠIĆ poudarja Ivanovićevo tezo, da je centralna naloga "prehodnega stanja" v tem, da se pripravi zakonske in dejanske pogoje za svobodne volitve za ustavodajno skupščino. Po Tošičevem mnenju ne bi smelo priti do "relaxation" (popustitve) in otvoritve ventilov, ampak do bolj organiziranega razpravljanja in sestajanja. Razpravljanje bi se moralo vršiti pod nadzorstvom zakona, medtem ko bi moralo biti sestajanje omejeno prostorninsko in številčno. Ves proces bi moral izvajati postopoma in sistematično, kajti gre za bolnika, ki je proti svoji volji politično "stradal" trideset ali štiri-deset let. Vsako hitro hranjenje s "svobodo" bi utegnilo bolnika ubiti. Računati je treba z dejstvom, da je skozi vso to dobo vladala enopartijska oblast, da je samo ena partija govorila in organizirala in da je bila po zakonu dovoljena samo ena ideologija, kar je nujno kondicioniralo celo družbo.

LJUBO SIRC meni, da bi stvari verjetno šle najlažje v zaželjeni smeri, ako bi prišlo do sodelovanja med liberalnimi komunisti - ki ne vidijo več drugega izhoda - in svobodoljubnimi demokrati.

ODGOVORNOST PREHODNE OBLASTI

Ivanovićeve teze predvidevajo, da se bodo nosilci prehodne oblasti, - tako dosedanje oblasti kot zastopniki idej pluralistične demokracije, - najodločneje uprli vsakemu poskusu s strani tujih sil, ustanov in pokretov, da rušijo integriteto mednarodnih meja Jugoslavije in da se vmešavajo v reševanje medsebojnih odnosov med narodi Jugoslavije. Nosilci prehodne oblasti morajo tudi odkloniti vsako uporabo sile in njeno propagiranje, da bi se bodisi zaviralo ali pospešilo reformo v smeri pluralistične demokracije. Posebno je treba odkloniti vsak poskus, da bi se reforma zaustavila in vzpostavil kakršenkoli totalitaren režim. Obenem pa je treba razvijati duh strpnosti v javnem življenju in vestno sprovajanje obstoječih zakonov. K temu spada tudi zagotovitev, da obstoječe republike ali ustanove z javnimi funkcijami ne ostanejo ali ne postanejo instrument nacionalizma.

ILIJA JUKIĆ pripominja, da ni dovolj izražati samo želje v tem pogledu. Potrebno je razvijati slog in zupanje med čim več političnimi silami. Želje bo mogoče ostvariti samo s solidnostjo in čvrstostjo sil, ki bodo sodelovale v prehodnem stanju. Imeti pa je treba v vidu, da je prehod Jugoslavije skozi dva režima dokaz, da je bilo v njeni organizaciji nekaj zelo slabega.

NENAD PETROVIĆ pravi, da je zelo važno poudariti, da Jugoslavija ni umetna tvorba versajskega sporazuma, kot trdijo separatisti in kot so trdili na začetku tudi pripadniki komunistične partije v predvojni Jugoslaviji.

Skupnost južnih Slovanov na področju Jugoslavije predstavlja tudi veliko zapreko za sile, ki bi želele prodreti v ta evropski prostor. Vsak jugoslovanski narod zase se ne bi mogel upirati pritisku teh sil. Kar se tiče uvedbe demokracije in pluralizma, pa Petrović opozarja na možnost eksremizma, ki je recimo privedel na oblast Napoleona in boljševike, kar je dokaz, da je boljše družbo lahko doseči samo potom evolucije in reform, in ne potom revolucije in prevratov. Enako je treba odločno obsoditi agresivno obliko nacionalizma, ki se poraja iz sovraštva do drugega naroda.

LJUBO SIRC pravi, da bi ne glede na zgodovinske osnove, na katerih je Jugoslavija nastala, morali biti jugoslovanski narodi dovolj zreli, da ne dovolijo nobenga vmešavanja v njihove notranje zadeve in da skupno nastopijo proti vsakemu poskusu krnjenja njihove samostojnosti in integritete - bodisi skupnega ali posameznega. Odpoved uporabi sile, duh strpnosti in odpoved brezobzirnemu nacionalizmu predstavljajo načela, katere je treba v celoti sprejeti. Sprejeti pa jih morajo vsi, kajti sicer pride do reakcije, pravi Sirc in dodaja: Če bi se ta načela sprovajala že preje, bi se morda nikdar ne znašli v sedanjem težkem položaju. Še sedaj je vprašanje, ali so izkušnje izučile Jugoslovane, ko pa niti demokrati ne uvidijo, da nacionalizem ne vodi v liberalizacijo ampak v spore med njimi samimi.

ALOŽIJ ZUPAN opozarja, da bi oni narod, ki bi se hotel izločiti, t. j. ki ne bi želel vstopiti v kakšno novo jugoslovansko skupnost, verjetno iskal zaveznikov za svoje stališče - tudi pri tujih silah, pri čemer bi nastala nevarnost tujega vmešavanja in špekuliranja na račun ostalih narodov - integritete njihovih meja. Zupan opozarja tudi, da so republike narodne države, katerih institucije so nedvomno instrument nacionalnih interesov, pa je zato treba paziti, kadar se govori o nacionalizmu teh republik ali njihovih ustanov, ker je nacionalizmu zelo lahko dati slab prizvok. Ni pa nobenega dvoma, da se je treba zoprvstaviti šovinizmu.

DESIMIR TOŠIĆ smatra, da so nekatere, ako že ne vse, "republike" nositeljice nacionalizma in zahteva, da "angažirane politične sile" podvzamejo odkrito akcijo proti republikni odn. državni-članici kot nositeljici nacionalizma. Pri tem trdi, da so npr. med Hrvati doma in v emigraciji prevladale ustaške ideje in tehnika, čeprav so dejanske in formalne ustaške sile danes izolirane.

DUŠAN PLENIČAR smatra, da je Ivanovićeve teza o republikah in nacionalizmu slabo formulirana, ker gleda negativno na nacionalizem. "Upam si reči, da bo nacionalizem tisti najmočnejši faktor, ki bo - v kolikor že ni - odločil usodo sedanjega režima v Jugoslaviji. Nevarnosti ne vidim v nacionalizmu nega v šovinizmu, ki vidi samo sebe in ničesar drugega," ugotavlja Pleničar.

MAŠČEVANJE NESPREJEMLJIVO

Osemnajsta Ivanovićeve teza zavrača preganjanje iz maščevanja in pavšalno odgovornost za kriminalna

dejanja in nasilje nad našim ljudstvom. Pač pa dopušča možnost sojenja posameznikom, ki so storili zločine.

ILIJA JUKIĆ ob tem predlaga široko amnestijo.

FRANJO SEKOLEC pravi, da teza, ki načelno svetuje pozabo kazenskih dejanj nad prebivalstvom med revolucijo in v času trajanja komunističnega režima, potrebuje dopolnilo. Cena za tako pozabo bi namreč morala biti vrnitev časti tistim, ki so bili krivično obtoženi narodnega izdajstva, pri čemer pa nikakor ni nujno, da bi oblasti v času prehodne dobe postavljale posameznikom zahtevo po javnem kesanju. Dovolj bi bilo, da oblast ostane nevtralna, krivično obtoženi pa da imajo polno svobodo, da branijo svojo čast, in javnosti, ki je bila le enostransko informirana, razložijo svoje poglede in svoja dejanja v preteklosti.

KOSTA ST, PAVLOVIĆ ugotavlja, da pripadnost tej ali oni politični stranki, tej ali oni organizaciji, temu ali onemu pokretu, ni samo po sebi zločin. Enako pa ni mogoče iti mimo dejanj, ki so v vsaki pravni in demokratični družbi smatrana za zločin. Toda to spada v kompetenco državnih tožilcev in sodišč, ki pa ne smejo biti partijska sodišča.

LJUBO SIRC smatra, da je mnogo važnejše, da se jugoslovanski narodi vrnejo k normalnemu svobodnemu razvoju. Toda v vsakem primeru je potrebno, da objektivna komisija razišče in ugotovi, kakšne krivice in zločini so se dogajali v Jugoslaviji - morda od vsega njenega začetka.

NENAD PETROVIĆ pravi, da je ideja tkzv. kolektivne odgovornosti nasprotna svobodoljubni demokraciji in da jo je treba zato obsoditi. Vedeti moramo, da so bili mnogi primorani zaradi zaščite svojega golega življenja in obstoja vstopiti v komunistično partijo, pa zato ne morejo biti odgovorni za odločitve vodstva. Stalno moramo imeti pred očmi surove in grobe kriterije jugoslovanskih komunistov, katerih so se posluževali, ko so prišli na oblast, katerih nehumanosti ne bo mogoče nikdar pozabiti. Mi njihovih napak in zločinov ne smemo ponoviti.

DUŠAN PLENIČAR meni, da je treba izhajati iz stališča, da so se množice na eni ali drugi strani jugoslovanske revolucije borile iz prepričanja, da se bore za dobro stvar. Iz tega vidika je potem mogoče vrniti čast od komunistov pobitim nasprotnikom in ne izvajati represalij proti preživelim udeležencem državljanske vojne na eni ali drugi strani. Kar se pa tiče konkretnih osebnih primerov zločinov, o tej naj odločajo mednarodno sestavljena sodišča, v kolikor ne bi moglo biti zagotovljeno, da bi jugoslovanska sodišča bila sprejemljiva za vse. Pleničar namreč dvomi, da bi republike dovolile, da bi njihovim državljanom sodili sodniki iz drugih republik Jugoslavije.

Zadnja točka, o kateri so si udeleženci debate o načrtu "Demokratske Jugoslavije" izmenjali mišljenje,

se je nanašala na pravice narodnih manjšin. Po Ivanovičevi tezi, je treba te pravice spoštovati v skladu z načeli Združenih narodov. Pri tem je DUŠAN PLENIČAR izrazil mnenje, da je treba našim sosedom brez ovinkov povedati, da bodo njihove manjšine v okviru Jugoslavije uživale tiste pravice, katere so oni sami voljni dati našim manjšinam v okviru njihovih meja. LJUBO SIRC pa je pripomnil, da je pri sedanjem podeljevanju pravic narodnim manjšinam v Jugoslaviji precej pretiravanja in da je to raje povečalo kot zmanjšalo napetost med manjšino in večino. Nekatere pravice, pravi Sirc, ki jih danes režim takorekoč vsiljuje manjšinam, se v praksi ne dajo izvesti, pa zato izgleda, da je njihov cilj prikriti prave probleme.

Med "slučajnostmi," da se tako izrazim, je potem padlo "za okroglo mizo" še več opazk, med katerimi je vredno par omeniti:

Govoreč o sodelovanju med različnimi političnimi silami v interesu borbe proti tujim napadalcem, je LJUBO SIRC poudaril, da so v preteklosti totalitaristične sile večkrat izrabile pripravljenost dobronamernih demokratov, da v taki borbi sodelujejo. Zato je potrebna velika opreznost in močne garancije, predno bo kdo spet lahko verjel celo nekdanjim totalitarcem, ki trdijo, da to več niso.

FRANJO SEKOLEC pravi, da je o splošnih zadevah lahko govoriti, vse drugače pa je, kadar se debata dotakne uporabi načel v praksi. Sedanje besedilo alternative, ki ga je sestavil Vane Ivanović, gre v tem pogledu premalo v podrobnosti. Med drugim se, recimo, izogiba kočljivemu vprašanju pomoči gospodarsko manj razvitim republikam Jugoslavije, ki je glavni vzrok razprtij in sporov med republikami oz. narodi Jugoslavije.

DUŠAN V, POPOVIĆ postavlja vprašanje, kaj moremo s pravico zahtevati od drugih narodov, držav-članic in same skupnosti, in koliko smo sami pripravljeni in voljni, da žrtvujemo za obstanek drugih in napredek vseh?

ZAKAJ JE LETEL MIŠKOVIĆ - po tujih virih

Po tujih časopisnih virih naj bi nedavno v Jugoslaviji odstranili šefa tamkajšnje varnostne službe generalpolkovnika Ivana Miškovića in zrakoplovnega generalpolkovnika Ivana Dolničarja, šefa partijske organizacije v armadi. Obe odstranitvi, da sta povezani. Za Miškovića pravijo, da je dobival zaupne informacije od svojega brata Milana, ki je bil član hrvatskega politbiroja in z njegovo pomočjo najprej našuntal hrvatske voditelje proti Srbom, nato se pa s srbsko pomočjo znebil Hrvatov. Njegov načrt da je bil tudi, odstraniti Bakarića in Kardelja, nakar sta ta dva, ko sta za zadevo zvedela, postavila Tita pred alternativo: ali midva ali Mišković. Slednjega tudi krivijo za likvidacijo treh avstralskih Hrvatov baš v času, ko se je v Avstraliji na uradnem obisku mudil predsednik zvezne vlade Bijedić. To je dejansko spravilo Bijedića v hudo zadrego, Jugoslavija je pa veliko zgubila na ugledu, ki ga je uživala pri sicer titofilski laburistični vladi. (zps)

KULTURA IN OMIKA

RAČUN BREZ KRČMARJA

V Jugoslaviji zelo skrbe za bodočnost takozvanih "začnih delavcev" v tujini zlasti v deželah Zpadne Evrope, kar je razumljivo - dasiravno se mi zdi, da je ta skrb bolj ideološkega značaja, ker se vanjo vtika Zveza komunistov Jugoslavije. Na vsak način nameravajo sedaj preiti z besed na dejanja; upajo da bodo republiški in pokrajinski izvršni sveti podpisali takozvani "družbeni dogovor" o izobraževanju jugoslovanskih delavcev in njihovih otrok v tujini. Če bo dogovor podpisan v danem roku, bo že 1. septembra več kot pol milijona Jugoslovancev zunaj Jugoslavije dobilo priložnost za strokovno izpopolnjevanje in šolanje v materinem jeziku. Od tega pol milijona ljudi v tujini ima 68.000 delavcev manj kot štiri razrede osnovne šole, 310.000 jih je z nepopolno osemletko, 133.000 pa jih je končalo osemletko. Tujega jezika ne znajo, a tudi ko bi ga znali, bi bila šolnina predraga. Otroci pozabljajo jezik svojih očetov in ko se bodo vrnili v domovino (če se bodo), se bodo počutili kot tujci. Osnutek načrta o šolanju Jugoslovancev v tujini določa, da bodo stroške prevzeli; država, v kateri je delavec zaposlen, delodajalec in delavec. Predvidevajo, da bo delavčev delež najnižji. Zanimivo bi seveda bilo vedeti - tega pa poročilo ne pove - če so naši dični zakonodajci vprašali države in delodajalce, kjer so delavci zaposleni, kaj je njihovo mnenje o tem zakonu. Utegne se zgoditi, da kot mnogi drugi zakoni in dogovori v Jugoslaviji tudi ta načrt ostane samo mrtva črka na papirju.

STO ŠOL

Ob priliki stoletnice obvezne osnovne šole so v Sloveniji potegnili črto pod programom akcije "v petih letih sto šol", katero so začeli leta 1968. Ugotovili so, da so zgradili 87 novih šol ter da so dogradili ali prenovili 15 šol, za kar so izdali 714 milijonov dinarjev, od tega skoraj 200 milijonov iz takozvanega samopri-spevka občanov.

UKA ŽEJNI KOROŠCI

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu je letos proslavila 10-letnico prve mature. Od takrat je gimnazijo zapustilo nad 300 maturantov. Letos se je k slovenskemu pouku prijavilo nad 90 novih učencev, kar je doslej rekord.

PROSVETNA KONFEKCIJA

Sodobna konfekcija "1. maj" v Pirotu je sprejela "v delovno razmerje" - 80 učiteljic, ki so se že več let zaman poskušale zaposliti v "prosveti". Učiteljice so za to zaposlitev morale opraviti poseben tečaj. Sedaj zaslužijo od 1.500 do 1.600 dinarjev na mesec.

Poročilo o zaposlitvi učiteljic v pirotski tekstilni

industriji pa kaže samo eno plat problemov učiteljev v Titovi Jugoslaviji. DELO je pred kratkim zapisalo tole: "Soočenje z nekaterimi najbolj očitnimi dejstvi, npr. zaostajanje osebnih dohodkov učiteljev za republiškimi povprečji, vse bolj množičen beg zlasti mlajših pedagoških delavcev iz prosvete, materialno in sistemsko neurejeno kadrovsko šolstvo za učiteljski poklic, vse večje pomankanje učiteljev, odsotnost sleherne možnosti napredovanja znotraj učiteljskega poklica, neurejeno stanovanjsko vprašanje itd. nas z železno logiko sili k ugotovitvi, da sedanje družbeno vrednotenje učiteljevega dela znatno zaostaja za njihovo družbeno vlogo." Torej so makedonska dekleta morda le naredila prav, ko so se odločila za delo v tovarni.

GENERALKA BREZ GENERALA

Skoraj nezaslišan dogodek se je konec maja dogodil v Zagrebu. Ko je publika že bila zbrana v foajerju zagrebskega "Teatra itd.", da vidi premijero dela "Stari časi", ki ga je napisal angleški dramatik Harold Pinter, je jugoslovanska avtorska agencija sporočila, da je pisatelj izvedbo dela prepovedal. Do prepovedi je prišlo, ker pisatelj ni videl hrvaškega prevoda. Toda režiser dela, Relja Bašič, se je hitro znašel. Premijero je prekrstil v generalko in meni nič tebi nič nadaljeval z uprizoritvijo dela. Tako je zagrebska publika dosedaj videla že pet "generalk" drame angleškega dramatika.

SLOVENSKA PESEM V VATIKANU

Slovenski oktet je sredi junija pel v vatikanskem Pontifikalnem inštitutu za cerkveno glasbo. Med drugim je predvajal pet Gallusovih skladb, v drugem delu pa šopek skladb na temo slovenske in "jugoslovanske" folklore.

BABJI JAR

Založba Mladinska knjiga je izdala slovenski prevod knjige "Babji jar", ki jo je napisal sovjetski pisatelj Anatole Kuznecov, ki je pred leti pobegnil v Anglijo. Knjiga opisuje množični pomor ukrajinskih Judov v okupiranem Kijevu. Recenzent DELA pravi, da prevod ni dober, da se "lovi zlasti z besednim redom" in da mu uspevajo razne komične variacije, kar je v nasprotju s pomenom knjige. Recenzent tudi meni, da ima Mladinska knjiga smolo s prevodi iz sodobne sovjetske literature ter s tem v zvezi omenja prevode Solženjicinovih del. Vprašanje je seveda, ali gre za smolo s prevodi ali z izbiro avtorjev.

PUNTARJI

Slovenska matica je priredila simpozij ob priliki 500-letnice slovenskega in 400-letnice slovensko-hrvaškega kmečkega upora, da bi s tem dobili širši vpogled v zgodovinsko gradivo o kmečkih puntih. Dr. Anton Slodnjak je predaval o Trubarjevem stališču ob teh uporih.

RDEČE DELO

90-letnico je dočakal slikar in akademik Maksim Gaspari. Ob tej priliki ga je Tito odlikoval z Redom dela z rdečo zastavo.

SPECTATOR

Od meseca do meseca

USTAVA SE NE USTAVI

Zbor narodov zvezne skupščine je 7. junija sprejel besedilo novega osnutka ustave SFRJ. Javna razprava bo trajala do 15. septembra. Podpredsednik zvezne skupščine in komisije za ustavna vprašanja Marijan Breclj je povedal, da so predložene spremembe "organsko nadaljevanje sprememb, ki so jih prinesla ustavna dopolnila iz leta 1971" na področju družbenogospodarskih odnosov, pravic in dolžnosti človeka in občana, ustavnosti in zakonitosti, funkcij federacije in vlog republik in avtonomnih pokrajin.

Ustava, za katero se je Kardelj bahal, da je med najdaljšimi na svetu, bi napolnila dobrih 60 strani KLIČA TRIGLAVA. Začenja se z dolgim uvodom, ki je nekakšen filozofski sestavek o temeljnih načelih. "Izhajajoč od pravice vsakega naroda do samoodločbe, ki vključuje tudi pravico do odcepitve," so se narodi Jugoslavije "skupaj z narodnostmi" združili v "zvezno republiko svobodnih in enakopravnih narodov in narodnosti," pravi uvod. Socialistična družbena ureditev temelji na družbeni lastnini produkcijskih sredstev, osvoboditvi dela, pravici do samoupravljanja, pravici delovnega človeka, da uživa sadove svojega dela in takih rečeh. "Delavski razred in vsi delovni ljudje so nosilci oblasti in upravljanja drugih družbenih zadev." Kakršnokoli združevanje, naperjeno proti samoupravni socialistični družbeni ureditvi, je protiustavno. Kakršnokoli aktivnost, ki bi krnila "svoboščine in pravice človeka in občana, je nasprotna interesom socialistične družbe." Malo kasneje uvod pravi, da je Zveza komunistov Jugoslavije "postala po nujnosti zgodovinskega razvoja organizirana vodilna idejna in politična sila delovnega razreda in vseh delovnih ljudi pri graditvi socializma" in je "glavna pobudnica in nosilka politične aktivnosti." Socialistična zveza pa je "najširša osnova...družbenopolitične aktivnosti v socialističnem samoupravnem sistemu." V uvod so tudi zapisali, da se v mednarodnih odnosih Jugoslavija opira na načela "spoštovanja nacionalne suverenosti in enakopravnosti, nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav, reševanja mednarodnih sporov po mirni poti in socialističnega internacionalizma."

Prvi del pravi, da je Jugoslavija "zvezna država kot državna skupnost prostovoljno združenih narodov in njihovih socialističnih republik" ter avtonomnih pokrajin Kosova in Vojvodine. "Socialistična republika je država, ki temelji na suverenosti naroda ter na oblasti in samoupravljanju delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, in socialistična samoupravna demokratična skupnost delovnih ljudi in občanov ter enakopravnih narodov in narodnosti." Člen 8 trdi: "SFRJ ima himno," čeprav je še nima, ker so na natečaju dobili melodijo, ne pa besedila.

Drugi del se na dolgo ukvarja z družbeno ureditvijo, a prvo poglavje o družbeno-ekonomski ureditvi vključuje dopolnila iz leta 1971 o temeljnih organizacijah združenega dela, združevanju dela in sredstev družbene

reprodukcije, samoupravnih interesnih skupnosti in takih zadevah. Drugo poglavje o temeljnih družbeno-političnega sistema določa samoupravljanje v podjetjih ("organizacijah združenega dela"), interesnih skupnosti, krajevnih skupnosti in občinah ter postavlja delegatski sistem v skupščinah. Delegatski sistem je novost novega osnutka ustave. Na dnu so delegacije oblikovane v oddelkih podjetij ("temeljnih organizacijah združenega dela"), skupnosti kmetov in obrtnikov, delovnih skupnostnih upravnih organov in vojske ter v krajevnih skupnostih. Te delegacije so voljene neposredno in tajno za štiri leta. Med sabo delegacije izbirajo delegate v občinske skupščine, te v republiške (kar bo določeno z republiškiimi ustavami), a občinske in republiške skupščine pošiljajo delegate v zvezno skupščino ("skupščino SFRJ").

Sledi lepo tretje poglavje o svoboščinah, pravicah, dolžnostih in odgovornostih človeka in občana. Zajamčena je pravica do dela, svoboda dela, svoboda misli in opredelitve, svoboda tiska, svoboda združevanja, svoboda govora, svoboda zborovanja. Zajamčena je pravica občana, "biti obveščen o dogodkih doma in po svetu". Znanstveno in umetniško ustvarjanje je svobodno. Izpovedovanje vere je svobodno in je človekova osebna stvar. Človekovo življenje je nedotakljivo. Človekova svoboda je nedotakljiva. "Prepovedano in kaznivo je kakršnokoli izsiljevanje priznanjin izjav." Zajamčeno je "spoštovanje človeške osebnosti in človeškega dostojanstva," "nedotakljivost integritete človeške osebnosti" in "pravica do obrambe". Stanovanje je nedotakljivo. Tajnost pisem in drugih občil je neprekršljiva. Vsak ima pravico do varstva zdravja in zdravega življenjskega okolja. "Protiustavna in kazniva je vsaka samovolja, s katero se krši ali omejuje človekova pravica, ne glede na to, kdo to stori." Kot pri osi je zelo zadaj (180. člen): "S to ustavo določenih svoboščin in pravic nihče ne sme uporabljati za to, da bi podiral temelje socialistične samoupravne demokratične ureditve, ki jo določa ta ustava, ogrožal neodvisnost države" ali kršil svoboščine in pravice človeka, ogrožal mir in enakopravnost mednarodnega sodelovanja, razpihoval sovraštvo ali spodbujal h kaznivim dejanjem.

Četrto poglavje se bavi z ustavnostjo in zakonitostjo in med drugim predpisuje, da zakoni ne morejo imeti učinka za nazaj. Peto poglavje se ukvarja s sodstvom in javnim tožilstvom na splošno, a šesto z narodno obrambo, ki je "nedotakljiva in neodtujljiva pravica in dolžnost" vseh Jugoslovanov. Kot je že bilo zapisano v dopolnilih, "nihče nima pravice priznati ali podpisati kapitulacijo in ne sprejeti ali priznati okupacijo." Glede poveljniških položajev v armadi "velja načelo kar najbolj sorazmerne zastopanosti republik in avtonomnih pokrajin." V oboroženih silah je zagotovljena enakopravnost jezikov, pri poveljevanju in vojaškemu pouku v armadi pa se lahko uporablja eden od jezikov narodov, kar ni nič novega.

Tretji del govori o odnosih v federaciji, kjer se uresničujejo skupni interesi "ob enakopravni udeležbi in odgovornosti" republik in pokrajin, "na podlagi odločitev

oziroma soglasja "republik in pokrajin, s samoupravnim sporazumevanjem, družbenim dogovarjanjem in združenjem podjetij in skupnosti, z dejavnostjo organizacij in društev in "s prostimi in vsestranskimi aktivnostmi občanov." Za občane Jugoslavije je enotno državljanstvo SFRJ, in "vsak državljan republike je hkrati tudi državljan SFRJ." Ustava predpisuje enoten jugoslovanski trg, enoten denarni in kreditni sistem in skupno emisijsko politiko narodnih bank Jugoslavije, republik in pokrajin. Narodno banko Jugoslavije upravlja svet guvernerjev, ki ga sestavljajo guverner Narodne banke in guvernerji narodnih bank republik in pokrajin.

Četrty del ustave v prvem poglavju po točkah določa pravice in dolžnosti federacije. Drugo poglavje je posvečeno skupščini SFRJ, ki jo sestavljata samo dva zbora: Zvezni zbor in Zbor republik in pokrajin. Zvezni zbor sestavlja po 30 delegatov iz vsake republike in po 20 iz vsake pokrajine ki jih volijo zbori samoupravnih skupnosti občin. Odloča o spremembah ustave, obravnava politična vprašanja, sprejema zakone o vseh zadevah, ki ne spadajo na področje Zbora republik in pokrajin, sprejema zvezni proračun, odloča o vojni in miru, določa temelje obrambnega sistema, obravnava mnjenja ustavnega sodišča in poročila zveznega sodišča ter daje amnestijo. Zbor republik in pokrajin sestavlja po osem delegatov iz skupščine vsake republike in po 5 iz vsake pokrajine. Ukvarja se z družbenim načrtom, davki in drugimi gospodarskimi vprašanji in sklepa "na podlagi soglasja skupščin republik in pokrajin". Oba zbora volita in razrešujeta zvezni izvršni svet in sodnike ustavnega sodišča in zveznega sodišča.

Tretje poglavje govori o predsedstvu SFRJ podobno kot dopolnila iz leta 1971, toda po novem ga sestavljajo po en član iz vsake republike in pokrajine, ki ga voli skupščina republike ali pokrajine. Predsednik ZKJ je po položaju deveti član predsedstva SFRJ. Člani so voljeni za pet let in med sabo vsako leto volijo predsednika in podpredsednika. Četrto poglavje velja samo za Tita, ki ga skupščina SFRJ "lahko izvoli" za predsednika republike in bo imel podobne pristojnosti in pooblastila kot predsedstvo, čigar predsednik bo. Toda predsedstvo kot tako predlaga kandidata za predsednika zveznega izvršnega sveta in predsednika in sodnikov ustavnega sodišča. Peto poglavje govori o zveznem izvršnem svetu in šesto o zveznih upravnih organih, ki so zvezni sekretariati in drugi. Sedmo poglavje ustanavlja zvezno sodišče, ki na zadnji stopnji odloča o sporih glede enotnega jugoslovanskega trga, o premoženjskih sporih med republikami in pokrajinami, o sodbah sodišč, kadar je izrečena smrtna kazen in o spornih pristojnosti med sodišči. V osmem poglavju je govora o ustavnem sodišču Jugoslavije, ki ima predsednika in 13 sodnikov, in sicer po dva člana iz vsake republike in po enega iz vsake pokrajine.

Peti del predpisuje postopek za spremembo ustave, šesti del vsebuje prehodne določbe in ustava se končno ustavi z 378. členom. Dolga je.

DOLANC NA KUBI

Stane Dolanc, sekretar izvršnega biroja predsedstva ZKJ, je 19. junija odpotoval na Kubo okrog hrpta v žep

preko Moskve, ker ima Moskva direktno letalsko zvezo s Havano. Na postanku v Moskvi se je pogovarjal s partijskimi funkcionarji, naslednjega dne odletel na Kubo, kjer se je pogovarjal in si ogledoval deželo en teden. Vrnil se je 28. junija in izjavil, da so bili pogovori uspešni. Poudaril je neuvrščeno zunanjo politiko Kube. Muhasti Castro pred tem ni bil posebno naklonjen Jugoslovanom, a sprejel je Titovo povabilo preko Dolanca, naj obišče Jugoslavijo.

INDIRA V BEOGRADU

Predsednica indijske vlade Indira Gandhi je bila od 15. do 17. junija na državniškem obisku v Beogradu. Na letališču jo je sprejel predsednik Džemal Bijedić, Tito pa se je z njo pogovarjal v Belem dvoru. Kot je rekel Tito v zdravici na kosilu precej po prihodu, so se morali pogovoriti "o marsičem: o mednarodnem položaju, ki po mojem mnenju ni ugoden, in o naših dvostranskih stikih, ki so na dobri poti in bi jih lahko še poglobili." V Evropi se sicer že laže diha, toda "zlasti neuvrščene države bodo morale (na prihodnjem sestanku na vrhu) v Alžiru močno povzdigniti svoj glas proti položaju, kakršen danes vlada na nekaterih delih sveta, kjer je še vedno čutiti ostanke kolonializma, kamor infiltrirajo neokolonializem ter poskušajo zasužnjiti nekatere narode," je dejal Tito.

BAUDOIN & FABIOLA

Belgijski kralj Baudouin s kraljico Fabiolo je bil na državnem obisku v Jugoslaviji od 18. do 23. junija. Tito ga je sprejel v Beogradu in na Brionih, politične pogovore pa sta vodila belgijski zunanji minister in Miloš Minić. V zdravicah so poudarjali tradicionalno prijateljstvo. Kraljevski par si je ogledal Beograd, Ohrid, Dubrovnik in Brione.

SPREMENJEN PROTOKOL ZARADI TITA

Konec junija je bil v službenem listu Jugoslavije objavljen novi protokol, ki velja ob obiskih tujih šefov držav in drugih odličnikov. Titu naj bi prihranil utrudljivo postajanje po letališčih in na sprejemih, ki ga je napovedal Dolanc že maja (KT 408). Po novem protokolu bo Tito sprejemal državnike v trenutni rezidenci, kjer se bo z njimi pogovarjal, priredil kosilo ali večerjo z zdravicami in se od njih poslovil. Ob prihodu in odhodu na letališču bo predsednika zastopal podpredsednik predsedstva SFRJ, ki bo tudi priredil sprejem, če je predviden, in poskrbel za ostali program obiska. Podpredsednik lahko tudi zastopa Tita pri pogovorih z delegacijami in predvsem z zunanjimi ministri. Redno bo sprejemal poslanike, ki izročajo poslanice za Tita.

BIJEDIĆ V TUNISU

Predsednik zveznega izvršnega sveta Džemal Bijedić je od 25. do 27. junija obiskal Tunizijo in se pogovarjal o medsebojnih stikih in neuvrščenih zadevah. Nekaj dni pred tem so Tunizijci zavrnilo govornice, da pripravljajo sestanek med predsednikom Bourguibo in izraelsko predsednico vlade Goldo Meir. Ni znano, ali je Bijedić med svojim hitrim obiskom govoril tudi o tej zadevi.

Jugoslavija je seveda velika prijateljica Egipta, odnosi med Egiptom in Tunizijo pa niso posebno pristržni.

MINIĆEVA POTOVANJA

Zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minić je bil od 28. do 30. maja na obisku v Franciji, 4. junija pa je odpotoval v Zahodno Afriko. Ustavil se je v Kairu in nato odletel v Gvinejo in Zaire (Kongo). Obisk v Nigeriji je bil odpovedan, ker je nigerijski zunanji minister odpotoval v New York na zasedanje Varnostnega sveta OZN o Srednjem Vzhodu. Minić se je vrnil 9. junija in povedal, da je bil poudarek v pogovorih na gospodarskih vprašanjih.

VOJVODINSKO ČIŠČENJE

Usodo bivšega državnega sekretarja za zunanje zadeve Mirka Tepavca so zapečatili na sestanku pokrajinskega komiteja ZK Vojvodine v Novem Sadu 15. junija. Sekretariat je za sestanek pripravil dolgo poročilo o "prodiranju tehnokratizma in liberalizma," ki sta bila osnova za "grupaštvo in frakcionaštvo." Po tem poročilu je bil Mirko Tepavec kot podpredsednik pokrajinskega komiteja ZK odgovoren za uveljavljanje liberalističnega revizionizma. Ob študentskih nemirih 1968 je zagovarjal napačne politične ocene, češ da so vse bile socialistične struje. Njegov najhujši greh je bil, da je vrnil Čanadanovića za svojega naslednika na isti način, kot se vedno izbirajo komunistični voditelji z namigom z vrha, ne da bi člani imeli kaj besede. Kot mlinski kamen so Tepavcu obesili za vrat izjavo med pripravami za 14. konferenco ZKV, ko se je zavzemal za mlajše generacije in dejal, "naj se generacija borcev in revolucionarjev častno in pošteno umakne iz političnega življenja." Mirko Čanadanovič je bil grupaško-frakcionaški že kot sekretar komiteja, a po Titovem lanskem pismu je vplival, da so omejili program idejnopolitične dejavnosti. Do konca se je odrekal kakršnikoli odgovornosti za prodiranje liberalizma, tehnokratizma in nacionalizma. Svoje nasprotnike je označeval za nesamoupravne in konservativne. Tudi Miloš Radojčin, nekdanji sekretar pokr. komiteja je pripomogel k grupaško-frakcionaškim odnosom in zaviral akcije razkrivanja sil, ki so nasprotovale uresničevanju politike ZK po odstopu Nikezića in Latinke Petrović. Vukašin Kešelj je bil izvoljen za predsednika Socialistične zveze Vojvodine po "privatno agitatorskih metodah" in je tudi po odstavitvi nasprotoval usmeritvi ZK. Pal Šoti se je približal trditvam, da bi odstranitev Čanadanovića naletele na odpor pri Madžarih. Geza Tikvički pa je odgovoren za mednacionalne odnose v Subotici, kjer je širil tezo, da so Hrvati ogroženi. Pokrajinski komite je priporočil izključitev Tepavca, Čanadanovića, Radojčina in Kešlja ter opomine za Šotija in Tikvičkega, ki naj tudi izgubita položaje v svetu federacije odnosno zveznem izvršnem svetu.

Osnovne organizacije v Novem Sadu so 27. junija izvršile povelje in izključile Čanadanovića, Radojčina in Kešlja.

POPIT DELI TITOVA ODLIKOVANJA

V Ljubljani je 11. junija Fravce Popit podelil odlikovanja 15 funkcionarjem v ZK Slovenije, ki jih je Tito

odlikoval za zvesto delo. Med njimi sta Vinko Hafner in Andrej Marinc, sedanji predsednik vlade, dobila red bratstva in enotnosti z zlatim vencem, red zasluge za narod z srebrnimi žarki je prejel Stane Kranj, red bratstva in enotnosti s srebrnim vencem Ludvik Golob, Milan Kučan pa red dela z zlatim vencem.

"Tovariši, ki so prejeli odlikovanja," je dejal Popit v priložnostnem govoru, "po starosti zvečine ne pripadajo predvojnim in vojnim revolucionarnim generacijam, a vendar del njih, ker predstavljajo kontinuiteto naše revolucije v povojnih razmerah." Popit je dejal, da so zdaj "zadali močan udarec psihozi antikomunizma, ki se je porajala pod lažnimi gesli spopada s stalinizmom in birokratizmom" in v kateri so "vsako prizadevanje za marksistično razumevanje družbenih odnosov razglašali za neostalinizem ter za glavnega sovražnika in oviro za uresničitev vizije 'svobodne družbe', to je tako imenovanega socializma brez komunistov." To bi lahko bila "uvodna faza restavracije kapitalizma in onemogočanja resničnih socialističnih sil v Jugoslaviji." Nujno je, da "povsem zatremo odpore politično že premaganih sil," kar bodo dosegli, ko bo iz zavesti ljudi "izginilo vse, kar naseda parolam nacionalizma, političnega nihilizma in defetizma ter zanika razredni položaj sedanjege in bodočega razvoja revolucije pri nas," je dejal Popit.

GLAS KONCILA V TEŽAVAH

Okrožno sodišče v Zagrebu je 12. junija za trajno prepovedalo 12. številko GLASA KONCILA, ki ga izdaja zagrebska nadškofija. V prepovedani številki z dne 10. junija je objavil spotakljiva članka "Srečanje upanja" in "Klic razkropljenih grkokatolikov," ki naj bi po mnenju sodišča vsebovala "lažne, alarmantne in potvorjene vesti in trditve." Pisanje se je nanašalo na grškokatoliško cerkev v Romuniji. Sodišču se je zdelo, da je list "pisal" na provokativen in tendenciozen način, hoteč s tem vznemirjati naše vernike in kaliti odnose med prijateljskima socialističnima državama." Letos so ga že drugič prepovedali.

PLASTIČNI JEZUS V ZAPORU

Okrožno sodišče v Beogradu je 14. junija obsodilo Lazarja Stojanovića, 29-letnega diplomiranega študenta akademije za gledališče, film, radio in televizijo v Beogradu, na 2 leti strogega zavora zaradi odličnega diplomskega dela, dolgometražnega igranega filma "Plastični Jezus." V tem filmu naj bi bile "blatene vrednote in pridobitve našega ljudstva, razvrednotena revolucija, njeni borci in naš socialistični sistem." Tožilec je trdil, da film "istoveti razmere v naši državi s Hitlerjevim režimom in žali lik naših najpomembnejših voditeljev." Stojanovič se je zagovarjal, da film še ni bil končan in ni bil namenjen za javno prikazovanje, ni imel namena širiti sovražno propagando in da umetniškemu delu vsakdo lahko daje svoj smisel.

Filma "Plastični Jezus" v javnosti niso predvajali. Čeprav ga je videlo le malo ljudi, je kot najboljšo diplomsko delo na akademiji povzročil hud škandal. Nekaj

profesorjev na akademiji, znanih režiserjev, je bilo izključenih iz partije in utegnejo izgubiti službo. Istočasno so čistili tudi med filmskimi delavci v Novem Sadu, kjer jo je med drugimi skupil znani režiser Dušan Makavejev ("Primer PTT uslužbenke", "WR - misterij organizma"). Komunisti so čistili takozvani "črni val" filma, obenem pa tudi domala uničili domačo filmsko proizvodnjo, tako da bodo na letošnjem filmskem festivalu v Puli imeli bore malo pokazati.

KER NI MOGEL POZABITI SOVJETOV

Beograjsko okrožno sodišče je 16. junija obsodilo 54letnega upokojenega pomočnika državnega sekretarja za zunanje zadeve Boška Vidakovića na 14 mesecev strogega zavora zaradi sovražne propagande, ki naj bi jo vršil od poletja 1967 do decembra 1972. Pred mnogimi ljudmi je "zlonamerno in krivo prikazoval družbenopolitični položaj" v Jugoslaviji in deloval v prid "protiustavne spremembe državne in družbene ureditve." Po domače se pravi, da se je zavzemal, naj bi Sovjeti po stari navadi v Jugoslaviji naredili red.

TARIQ ALI SE JE ZAVZEL ZANJE

Arhitekt Danilo Udovički je bil 23. junija obsojen na 2 leti strogega zavora zaradi sovražne dejavnosti. Očitani so mu zveze s 4. internacionalo, se pravi s trockisti na Zahodu, s katerimi naj bi bil v stiku od konca leta 1970 do konca 1972. Predstavnikom te internacionale naj bi bil poročal o družbenopolitičnih in gospodarskih dogajanjih v Jugoslaviji in o sojenju treh trockističnih študentov lani. Ti trije, Milan Nikolić, Pavluso Imsirović in Jelka Kljajić, so bili obsojeni na zaporne kazni od dveh do dveh in pol leta. Levičarja Tariq Ali in Robin Blackburn, ki sta si pridobila revolucionaren sloves med študentskimi nemiri v Angliji pred par leti, sta v londonskem OBSERVERJU 24. junija pisala, da organizirata kampanjo v podporo treh študentov, ki so vložili priziv proti obsodbi. V pismu sta opozarjala, da je 1 milijon Jugoslovancev na delu na Zahodu, 1 milijon je brezposelnih v Jugoslaviji, 1 milijon hektarov rodovitne zemlje je neobdelane, medtem ko Jugoslavija uvaža hrano, birokracija je skorumpirana in neuspešna, a režim vrši zadnjih 18 mesecev kampanjo političnega in kulturnega zatiranja.

AZIL - POVRATEK - ZAPOR - SVOBODEN

Aleksa Kapičić, partizanska sirota in bivši sekretar na konzulatu v New Yorku, ki je 1969 dobil azil v ZDA in se 1971 vrnil v Beograd, je bil 24. maja obsojen na 2 leti zavora zaradi vohunstva. Lani 12. maja ga je isto beograjsko sodišče iste obtožbe oprostilo, toda razmere so se med tem spremenile.

OBRAMBNI MINISTER V AFRIKI

Zvezni sekretar za narodno obrambo Nikola Ljubičić se je 10. junija vrnil s potovanja v Egiptu, Etiopiji in Sudanu. Pogovarjal se je z vojaškimi strokovnjaki in verjetno prodajal orožje.

JUGOSLOVANSKA VOJNA INDUSTRIJA IN RAZSTAVA OROŽJA

Jugoslovanski novinarji so si 26. junija ogledali razstavo jugoslovanskega orožja v Nikincih v Sremu, zahodno od Beograda, in so o njej lepo pisali. V velikih lopah je razstavljeno orožje od revolverjev in pušk do topov, minometalcev in raket, ki jih izdelujejo v Jugoslaviji. Tito si je ogledal razstavo že maja in je bil verjetno med prvimi obiskovalci. Kot pravijo uradni krogi, je domača izdelava orožja osnova jugoslovanskega koncepta vseljudske obrambe. Zdaj pa se vojna industrija ozira tudi na tuja tržišča, da bi si s trgovino s smrtno zaslužila tuje devize.

PODPREDSEDNIK VLADE V MOSKVI

Podpredsednik izvršnega sveta Jakov Sirotković je bil v Moskvi od 12. do 15. junija na zasedanju medvladnega jugoslovansko-sovjetskega komiteja za gospodarsko sodelovanje. Posebno pozornost so v komiteju posvetili izvajanju sporazuma o gospodarskem in tehničnem sodelovanju pri izgradnji in rekonstrukciji industrijskih in drugih objektov v Jugoslaviji, ki so ga podpisali lanskega novembra. Gre za sovjetski kredit v višini \$540 milijonov, ki naj bi ga uporabili predvsem za nabavo sovjetske opreme za jugoslovanske elektrarne in za objekte črne in barvne metalurgije. Pri izvajanju sporazuma se je zataknilo, ker se je pokazalo, da je oprema, ki jo nudijo Sovjeti, predraga ali pa se jugoslovanskim strokovnjakom ne zdi primerna. Sovjeti so mnenja, da se podarjenemu konju ne gleda na zobe, Jugoslavlani pa so se v dolgih letih trgovanja z Zahodom razvadili in gledajo tako na ceno kot na kvaliteto. Na zasedanju komiteja so zavrnili glasove o težavah in poudarili, da vsi posli glede realizacije kredita "uspešno napredujejo." Pohvalili so tudi sporazume, po katerih naj bi jugoslovanska podjetja gradila hotele v ZSSR.

ŠKANDAL S SKOPSKO ŽELEZARNO

Lep primer, kam vodijo nepremišljena vlaganja, je skopska železarna, ki ima vsak mesec 21 milijonov dinarjev izgube. Od februarja 1963, ko so podpisali pogodbo za zgraditev železarne, do maja letos so vložili v železarno 4,2 milijarde dinarjev, kar je več kot polovica vseh dosedanjih investicij v industrijo republike Makedonije. Lani je imela železarna 256 milijonov izgube, ki so jo poravnali v glavnem iz sklada za razvoj nerazvitih območij. Talilne peči naj bi dajale letno po 510.000 ton surovega železa in po 600.000 ton surovega jekla, a lani so pridelali le 213.000 ton železa in 255.000 ton jekla. Rudo prevažajo 120 kilometrov daleč in je slabša, kot so predvideli (40 do 42 % železa namesto 44 do 50 %). Električne peči bi morale teoretično delovati neprestano, toda toka iz parnih elektrarn na Kosovu pogosto zmanjka. Z elektrarnami se prerekajo glede cene toka. Velika valjarna za hladno valjanje pločevine je zelo slabo izkoriščena, ker ne dobiva jeklenih slabov iz Smedereva, kjer jeklarne še niso dogradili. Za skopsko železarno so dali posojilo in preskrbeli opremo Britanci, za smederevsko pa Sovjeti.

SODELOVANJE Z ZAHODNO NEMČIJO

Komite za gospodarstvo, industrijsko in tehnično sodelovanje med Jugoslavijo in Zahodno Nemčijo je zasedal v Stuttgartu 19. in 20. junija. Poudarili so pomen Brandtovih nedavnih pogovorov s Titom in Bijedićem, a glede vlaganja zahodno nemškega kapitala v Jugoslaviji niso storili nič konkretnega.

SPORAZUM Z EVROPSKIM TRGOM

V Luxemburgu so 26. junija podpisali nov petletni trgovinski nepreferencialni sporazum med Jugoslavijo in Skupnim evropskim tržiščem, ki bo nedomestil prejšnji sporazum, ki je že potekel.

OLIMPIJI JE ŠLO ZA LAS

Za las je manjkalo, da ni še zadnji slovenski nogometni klub izpadel iz prve zvezne lige. Ljubljanska Olimpija se je sicer že navadila na doljni del tabele, toda junija ji je pričela teči voda v grlo. S slabim Borom je 3. junija dosegla le izenačen rezultat 1:1, kljub temu da je igrala doma in se je nadejala dveh točk. Naslednjo nedeljo je sledila porazna tekma z Dinamom v Zagrebu, kjer je Olimpija sicer dosegla prvi gol, končalo pa se je s 3:7. V sili vrag še muhe žre. Če se niso odrezali igralci, so se odrezali klubovi funkcionarji. Pritožili so se, da je za Dinamo nekaj časa med tekmo igral tudi igralec, ki do tistega trenutka še ni bil po vseh pravilih izpisan iz svojega prejšnjega kluba in pripisan v Dinamo. Pritožba je bila sprejeta in tekma registrirana kot 0:3 za Olimpijo. To pa ni bilo vseč ne Dinamu ne trem ali štirim drugim klubom na dnu tabele, ki jim je grozil izpad, če se Olimpija reši. Pritožili so se in višja instanca je razveljavila prvotno odločitev, češ da je bil igralec že pravočasno prepisan. Potem je šla 17. junija Olimpija igrati v Nikšić z zelo slabo Sutjesko. Upala je na dve točki, a dobila ni niti ene. Rezultat je bil 1:0 za Sutjesko. Zadnjo nedeljo ligaških tekem, 24. junija, je Olimpijce navdajal obup. Doma so se srečali z močnim beograjskim Partizanom, ki se je potegoval za drugo mesto v ligi. Zgodil se je majhen čudež. Partizana so natepli z 2:0. Olimpija je bila rešena. Iz prve lige sta izpadla subotički Spartak in nikšićka Sutjeska.

4-375 KLICEV TRIGLAVA ZA KONGRES

Pod predsedstvom Veljka Vlahoviča je posebni odbor 5. junija sprejel platformo 10. kongresa ZKJ, ki je gostobeseden dokument, ki bi napolnil okrog 70 strani KLICA TRIGLAVA, Platformo so dali v javno razpravo in o rezultatih te razprave bo odbor razpravljajal jeseni.

ODLETEL JE DRUGI RANKOVIĆ

Izvršni biro predsedstva ZKJ je imel sejo v Beogradu 12. junija, ki so se je udeležili tudi Tito, predsedniki centralnih komitejev republik in pokrajin, sekretar komiteja konference ZK v Jugoslovanski armadi, predsednik zvezne skupščine Mihajlo Todorović, podpredsednik predsedstva SFRJ Rato Dugonjić, predsednik zveznega izvršnega sveta Džemal Bijedić, zvezni sekretar za notranje zadeve in drugi. "Ocenili so dejavnost ZK v zvezi z varnostjo

in samozaščitno družbe" ter proučili vprašanja, "ki se tičejo dela organov za notranje zadeve v boju proti zunanji in notranji sovražni dejavnosti in vsem oblikam zločinskega delovanja." Ugotovili so, da je Titovo pismo imelo blagodejen vpliv tudi na področju varnosti in samozaščite in "dobro ocenili" delo komunistov in drugih delavcev za notranje zadeve. "Upoštevač vlogo in naloge, ki jih imajo organi za notranje zadeve pri zaščiti ustavne ureditve, demokratičnih in samoupravnih pravic in svoboščin delovnih ljudi in občanov ter pri zagotovitvi neoviranega samoupravnega socialističnega razvoja naše družbe, je izvršni biro ugotovil, da je treba še naprej izboljševati delo te službe in jo vsestransko usposabljanje za še učinkovitejši boj proti vsim oblikam sovražne dejavnosti in njihovim nosilcem". Sporočilo se končuje s pozivom, naj ZK in družbenopolitične skupnosti "dajo tem organom vso družbeno podporo".

Na Zahodu se je raznesla govornica, da je bil tega dne odstavljen general Ivan Mišković, svetovalec predsednika republike za vprašanja varnosti, češ da se je s pomočjo varnostne službe skušal povzpeti na oblast kot svoje dni prej Aleksander Ranković.

JUGOSLOVANI AKTIVNI V HELSINKIH

5. julija je na helsinški konferenci o evropski varnosti in sodelovanju govoril zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minić, ki je poudaril povezanost politično-pravnih in vojaških vidikov varnosti ter povezanost varnosti v Evropi z varnostjo v svetu. "Evropska varnost bo morala zajemati vso Evropo, vključno sosednjo sredozemsko območje, kot sestavni del svetovnega sistema varnosti, temelječega na ciljih in načelih OZN, ali pa te varnosti ne bo," je rekel Minić. Helsinška konferenca ne bo našla resničnih rešitev za evropske probleme, ako ne bo upoštevala, da se v drugih delih sveta precejšnje število dežel bori za elementarne pravice do miru v svobodi, neodvisnosti in enakopravnosti ter za hitrejši gospodarski razvoj.

Minić je opozoril, da je struktura odnosov med državami, ki so zastopane na konferenci, nastala za časa hladne vojne in da se le počasi spreminja. Razširitev dobrih sosedskih odnosov je pri tem pomembna komponenta. Nacionalne manjšine, ki obstajajo v mnogih evropskih državah, in "katerih pravice žal še zdaj niso zmeraj in povsod spoštovane", bi morale postati dejavnik zblíževanja med narodi Evrope.

Ko je govoril o "nepogašenih kriznih območjih," o ostankih klasičnega kolonializma in raznih oblikah novega kolonializma v raznih delih sveta, je Minić nanizal vrsto primerov od Latinske Amerike do Južne Afrike in Indokine. Vzhodne Evrope ni omenil.

Jugoslovanska delegacija je tudi predložila konferenci predlog deklaracije o načelih odnosov med državami, v kateri potrjuje "univerzalni pomen in primat obveznosti iz listine OZN" in poudarja nedotakljivost meja, ozemeljsko nedotakljivost držav, mirno reševanje sporov, nevmešavanje v notranje zadeve, spoštovanje človekovih pravic in osnovnih svoboščin, všteti svobodo misli, zavesti, veroizpovedi in prepričanja ter enake pravice do samoodločanja naroda. V poglavju o nevmešavanju v notranje zadeve, predlagana deklaracija pravi: "Države-udeleženke se bodo vzdržale vsake intervencije - posamične ali kolektivne, s kakrš-

nimi koli sredstvi in kakršnim koli izgovorom, neposredno ali posredno - v notranje ali zunanje zadeve drugih držav. Posebej pa se bodo vzdržale kakršnekoli vojaške intervencije ali gospodarskih, političnih ter vseh drugih ukrepov, ki bi imeli namen podrediti suverene pravice drugih držav lastnim interesom ali izsiliti koristi zase. Države se bodo tudi odrekle drugim oblikam vmešavanja, kot je pomoč, spodbujanje ali toleriranje subverzivnih in terorističnih dejavnosti, vmešavanje v notranje spore in sovražna propaganda." Kar se narodnih manjšin tiče, "države-udeležence bodo uresničevale interese nacionalnih, etničnih in jezikovnih manjšin in njihove pravice do svobodnega razvoja, tako da bodo postale dejavniki zблиževanja in močnejšega sodelovanja med državami in narodi".

GOSPODARSKA STABILIZACIJA

Izvršni biro predsedstva ZKJ se je 29. junija sestel na Brionih. Spet je bil prisoten tudi Tito, med ostalimi pa podpredsednik vlade Jakov Širotković. Tokrat so razpravljali o gospodarski stabilizaciji in družbeno-ekonomskem razvoju.

SLOVENSKI SINDIKATI

Republiška konferenca Zveze sindikatov Slovenije je 18. junija izvolila novo vodstvo. Janez Barborič, glavni inženir v železarni Štore, je predsednik. Podpredsednika sta Stanislav Kavčič (ki ga ne gre zamenjati z bivšim predsednikom slovenske vlade Stanetom Kavčičem) in Ivanka Vrhovščak. Generalni sekretar pa je dosedanji podpredsednik Jože Globačnik, diplomiran politolog.

DOBRA TURISTIČNA SEZONA -- ZA TUJCE

Kaže, da bo letošnja turistična sezona v slovenskih letoviščih izredno dobra. Tako govore podatki iz Bleda, Bohinja in Portoroža. Slednji je imel v mesecu juniju 41.100 nočitev, kar je 21% več kot lansko leto. Značilno pa je, da prihaja v slovenska letovišča vedno več tujih gostov in seveda manj domačih. Razlog za to leži v veliki meri v tem, da so domača letovišča postala predraga za Slovence. Od tujcev prednjačijo Nemci, Holandci in Angleži.

V vsaki šali pol resnice...

"Žena, morali bomo na dopust v Španijo ali v Grčijo, ker nimamo dovolj denarja za letovanje na našem Jadranu."

ZA KOGA SO VOHUNILI....?

Švicarski tisk je objavil, da se je več jugoslovenskih državljanov ukvarjalo z vohunstvom. Iz Jugoslavije poročajo, da je to pisanje razburilo zvezne oblasti v Beogradu, ki so zahtevale od švicarskega poslanika pojasnila in so protestirale proti ravnanju švicarskih varnostnih organov. Jugoslovanska poročila ne povedo, kaj jim je poslanik odgovoril, so pa označila švicarsko ravnanje kot netočno in zlonarmerno, "kar se ne ujema z dobrimi odnosi med državama".

†††
V prvih dneh julija so v Sloveniji zabeležili preko 3500 avtomobilskih nesreč, ki so v dobri polovici leta terjale 300 mrtvih in blizu 5000 ranjenih. Če bo šlo tako naprej, naj bi v desetih letih ceste zahtevale 7000 življenj.

Ob robu

Da je neopredeljenost v primeru sedanjega jugoslovenskega režima relativen pojem, se je še enkrat pokazalo ob Brežnjevem obisku v Ameriki. Kot je sporočila sovjetska časopisna agencija TASS, se je Brežnjev tik pred svojim obiskom v Ameriki sestel 14. junija v Moskvi z diplomatskimi predstavniki "socialističnih držav" vključno Jugoslavije. "Diplomatskim predstavnikom socialističnih držav je pojasnil notranji razvoj ZSSR in še posebno govoril o znanjepolitičnih akcijah svoje države," stoji v TASSovem poročilu. Po vrnitvi v Moskvo iz Amerike in Francije, pa je vse te diplomatske predstavnike sprejel Gromiko in jih informiral o Brežnjevih razgovorih z Nixonom in Pompidujem ter o sporazumih, ki so jih Amerikanci in Sovjeti pri tem sklenili in podpisali. Ljubljansko DELO je objavilo TASSovo poročilo pod precej velikim naslovom "Brežnjev sklical Vzhod - V Moskvi je sprejel vse predstavnike socialističnih držav." - Urednik DELA Mitja Gorjup je s tem jasno in nedvoumno postavil Jugoslavijo tja, kamor jo sili Tito - na Vzhod, v Moskvo.

Kaže pa, da se s tem niso docela strinjali zunanje-politični komentatorji Janez Stanič, Božidar Pahor in Miran Šuštar, ki so dober teden kasneje objavili v DELU tri dolge članke in en uvodnik o neurščenosti in igri veslesil. Tako je Stanič zapisal: "Spricho globoke gospodarske, vojaške in politične delitve na Vzhod in Zahod ter spricho moči obeh blokov je res za vsako državo izrednega pomena, kakšne odnose ima z obema deloma, vendar pa to še zdaleč ne pomeni, da imajo ostale države samo izbiro med Vzhodom in Zahodom, oziroma bolj ali manj spretno krmarjenje med njima z občasnim večjim ali manjšim nagibanjem na to ali ono stran... Opredeljevanje naše politike v smislu nihanja med bloki lahko odraža le nerazumevanje bistva neurščenosti in celo nerazumevanje bistva jugoslovenske poti v socializem."

Toda med tem kose večina Jugoslovanov strinja z neurščenostjo, ni mogoče spregledati, da Zveza komunistov, s tem da je znova prevzela funkcijo države in postavila načelo delitve partijskih in državnih funkcij na hladno, že po svoji ideološki opredeljenosti ne more voditi objektivno nobene druge politike kot "lagerske". To potrjujejo tudi Janez Stanič, ko pravi, da "ugotovitev, da je zunanja politika neposredno odvisna od notranje in v bistvu nadaljevanje navzven, seveda ni nova". To velja seveda tudi za zahodne države. Toda bistvena razlika leži v tem, ali ima neka država enopartijski ali pluralistični politični sistem. Države s pluralističnim sistemom "nihajo" v skladu s stranko, ki je na vladi, medtem ko države z enopartijskim sistemom - zlasti one, v katerih vladajo komunistične in fašistične partije - nihajo samo na videz ali pa sploh ne, ker je v vprašanju njihova oblast. In prav zato se Mitja Gorjup ni kaj posebno zmotil.

Po Titovi smrti se bo to še posebej pokazalo. Ni namreč slučajno, da so Sovjeti zahtevali na dunajskih razgovorih o obojestranskem zmanjšanju čet in orožja v srednji Evropi, da v to zmanjšanje ne vključijo Madžarske, kjer imajo Sovjeti zelo močno posadko. Bojim se, da ta posadka ni tam zato, da čuva "neurščenost" in "jugoslovensko pot v socializem".

I. STANIČ

Potujete v Rim — Italijo?

Ne pozabite na slovenska hotela!

HOTEL "DANIELA,,

00185 ROMA - Via L. Luzzatti, 31 - Tel. 750.587 - 771.051

HOTEL "BLED,,

00185 ROMA - Via S. Croce in Gerusalemme, 40 - Tel. 777.102

Oba hotela sta med seboj povezana z vrtnim prehodom. Nahajata se v središču mesta, obdana z zelenjem, lastnim vrtom in parkirnim prostorom. Razpolagata s 70 sobami in 130 posteljami. Vse sobe so opremljene s privatno kopalnico in telefonom. Dve tretjini osebja je slovenskega. V restavraciji s 100 sedeži je na voljo italijanska kuhinja. Ako potujete z avtomobilom, preidite z avtoceste na Tiburtino. Od železniške postaje imate do hotelov direktno zvezo z avtobusoma štev. 3 in 9.

Dobrodošli!

VINKO LEVSTIK - lastnik

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo in uprava: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel. 01-363 5097

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Anglija:	1.80	Francija:	20.-	Nemčija:	16.-
Avstralija:	4.00 (7.00)	Italija:	2500.-	Švedska:	20.-
Avstrija:	70.-	Kanada:	5.00 (8.50)	U.S.A.:	5.00 (8.50)

Ostale evropske dežele: 1.5 funt sterlinga v odgovarjajoči valuti.

Južna Amerika: 1.5 funt sterlinga (3 funti) odn. odgovarjajoča valuta.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Južna Amerika: Simon Rajer, 'Emona', Tucuman 1561 7.p.Dto.49, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada

Evropa: Naročnina plačljiva z mednarodno poštno nakaznico po navodilu uprave.

V Trstu je KT na prodaj v Chiosco Tranvie Opicina na Trgu Oberdan